

תכנית להעצמה ולפיתוח חברתי כלכלי ביישובים הדרוזים והצ'רקסיים בגליל ובכרמל לשנת 2024

הצעה להחלטה

מחליטים, בהמשך להחלטת ממשלה מס' 716 מיום 28.11.2021 שעניינה "תכנית להעצמה ולפיתוח כלכלי ביישובים הדרוזים והצ'רקסיים בגליל ובכרמל לשנים 2021-2023" (להלן – **החלטה 716**), מס' 708 מיום 2.7.2023 שעניינה "קידום תוכניות לפיתוח והעצמת היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים" (להלן – **החלטה 708**), החלטת ממשלה מס' 892 מיום 27.8.2023 שעניינה "תוכנית להעצמה ולפיתוח כלכלי-חברתי ביישובים הדרוזים והצ'רקסיים בגליל ובכרמל לשנים 2021 עד 2023 – תיקון החלטת ממשלה" (להלן – **החלטה 892**) החלטת ממשלה מס' 1230 מיום 7.1.2024 שעניינה "תוכנית להעצמה ולפיתוח כלכלי חברתי ביישובים הדרוזים והצ'רקסיים בגליל ובכרמל וביישובים הדרוזים ברמת הגולן לשנת 2024 ותיקון החלטות ממשלה" ועל יסוד עבודת המטה שבוצעה על ידי הרשות לפיתוח כלכלי חברתי ביישובים הדרוזיים והצ'רקסיים במשרד ראש הממשלה (להלן – **הרשות לפיתוח כלכלי חברתי או הרשות**), במטרה להמשיך לחזק את היישובים הדרוזים והצ'רקסיים בגליל ובכרמל,

1. לקבוע תכנית להעצמה ולפיתוח כלכלי חברתי ביישובים הדרוזים לשנת 2024, בדגש על המטרות ומטרות המשנה, כדלקמן:

- א. **האצת התכנון המפורט ביישובי התכנית:** (א) קידום התכנון המפורט, תכנון ושיווק יחידות דיור חדשות (ב) פיתוח והקמה של תשתיות ומוסדות ציבור (ג) התחדשות עירונית ופיתוח המרקם הוותיק.
- ב. **העצמת הרשויות המקומיות וחיזוקן:** (א) שיפור חוסן הכלכלי (ב) פיתוח מקורות הכנסה (ג) התייעלות ארגונית ושיפור השירות לתושב.
- ג. **העצמה כלכלית וקהילתית לשיפור איכות החיים של תושבי היישובי ההחלטה:** (א) קידום תעסוקה איכותית, קידום תעסוקת נשים (ב) חיזוק החוסן החברתי והביטחון האישי והקהילתי (ג) קידום ופיתוח מיזמי מסחר ותיירות.
- ד. **קידום החינוך וההשכלה:** (א) המשך צמצום הפערים בתחום החינוך, בתוך כך לימוד השפה העברית מגיל צעיר (ב) עידוד השכלה גבוהה, איכותית ומותאמת לשוק התעסוקה העתידית.

2. הגדרות:

- א. "יישובי התכנית" או "רשויות התכנית" - כמפורט בנספח א' להחלטה זו.
- ב. "ועדת היגוי" - כמפורט בסעיף 11 בהחלטה זו.
- ג. לעניין סעיף 4 להחלטה זו –
"משרתי כוחות הביטחון" – מי שביצעו שירות סדיר מלא בכוחות הביטחון כבני מיעוטים, גברים לתקופה שלא פחתה מ-24 חודשים ונשים לתקופה שלא פחתה מ-18 חודשים או שקיבלו פטור משירות סדיר והתנדבו לשירות מלא בכוחות הביטחון, גברים לתקופה שלא פחתה מ-24 חודשים, נשים לתקופה שלא פחתה מ-18 חודשים, או מי שסיים את שירותו

להקצאת קרקע במסגרת מכרז, פטור ממכרז או הרשמה והגרלה בהתאם להחלטות מועצת מקרקעי ישראל.

"כוחות הביטחון" – צבא הגנה לישראל, משטרת ישראל, משמר הגבול, משרד ראש הממשלה, שירות בתי הסוהר.

3. משרד הפנים:

א. תגבור התקציב השוטף לרשויות התכנית: להנחות את משרד הפנים להקצות סך של 120 מלש"ח בשנת 2024 לצורך תגבור הצרכים המוניציפאליים השוטפים של רשויות התוכנית נוכח השלכות המלחמה ולטובת תגבור התקציב השוטף של יישובי התוכנית. הקצאת התקציב וחלוקתו בין יישובי התכנית יבוצעו בהתאם לקריטריונים לחלוקת התקציב שגובשו בעקבות החלטה 716, על-ידי משרד הפנים, אגף התקציבים במשרד האוצר, בתיאום עם הרשות לפיתוח כלכלי חברתי ובהתאם לייעודים שיקבעו על ידי צוות זה לטובת מטרות שעולות בקנה אחד עם השיקולים להכרזה על היישובים כאזור עדיפות לאומית כפי שפורטו בהחלטה 716. לשם כך יוקצה למשרד הפנים סך של 120 מלש"ח בשנת 2024 מהסכום הקבוע בסעיף 17 להלן.

ב. המועצה הדתית הדרוזית העליונה: בהמשך לתקנות העדות הדתיות (ארגון)(העדה הדרוזית), התשנ"ו-1995, אשר מכוחן הוקמה המועצה הדתית הדרוזית, להטיל על משרד הפנים להקצות סך של 12 מלש"ח שו" לשנת 2024, לצורך תפעול שוטף של המועצה, וכן לפיתוח ולקיום פעילות של חינוך לערכים שבתחום סמכותה. לטובת כך יקצה משרד הפנים מתקציבו 8 מלש"ח בשנת 2024 וכן 4 מלש"ח מהסכום הקבוע בסעיף 17 להלן.

4. משרד הבינוי והשיכון:

א. סבסוד הוצאות פיתוח תשתיות במכרזי קרקע לכוחות הביטחון:

1. להנחות את משרד הבינוי והשיכון לתת סבסוד הוצאות פיתוח תשתיות לבניה חדשה במקרקעי ישראל למשרתי כוחות הביטחון מקרב יישובי התכנית וביישובים הדרוזיים ברמת הגולן שהוכרו כבעלי עדיפות לאומית בהחלטה 717 (להלן – יישובי הדרוזים ברמת הגולן), ביישובי התכנית המורחבת לפי החלטת הממשלה 550 מיום 24.10.2021 בגובה של 90% ועד לתקרה של 400,000 ש"ח, ובכל מקרה הוצאות הפיתוח המינימליות שישלם הזכאי (אחרי הפחתת הסבסוד), לא יפחת מסך של 40,000 ש"ח והכול, בהתאם לנוסחה שסוכמה בין משרד ראש הממשלה, משרד האוצר ומשרד הבינוי והשיכון בעקבות החלטת ממשלה 2332 מיום 14 בדצמבר 2014 והחלטת ממשלה מס' 2861 מיום 13 בפברואר 2011 ובהתאם להחלטת ממשלה מס' 959 מיום 10 בינואר 2016 (להלן – החלטה 959), ובשינוי התקרה וסכום הוצאות הפיתוח המינימליות כאמור ברישא. מתן סבסוד לפי סעיף זה יינתן לשיווקים שסיגרו עד לתום שנת 2024 או עד לניצול מלא של התקציב שהועמד לטובת מתן הסבסוד, כמפורט בסעיף 4(א)(5) להחלטה זו, לפי המוקדם מביניהם.

2. מגובה הסבסוד שלו יהיו זכאים משרתי כוחות הביטחון כמפורט לעיל, יופחתו כלל סבסודי הוצאות הפיתוח והתשתיות שמשרת כוחות הביטחון זכאי להם בהתאם להחלטה זו ולכל החלטת ממשלה אחרת.

3. הסבסוד הקבוע בסעיף זה יחול גם לגבי משרתי כוחות הביטחון במכרזי קרקע שפורסמו על ידי רשות מקרקעי ישראל ואשר בהם נכללה התייחסות לעניין קבלת סבסוד בהתאם להחלטת ממשלה שתתקבל ואשר לגביהם טרם נקבעו זוכים במועד קבלת ההחלטה הנוכחית.

4. סבסוד לפי סעיף זה יינתן לכל זכאי עבור התקשרות אחת בלבד, ובלבד שלא קיבל הטבת סבסוד עבור התקשרות אחרת.

5. לצורך יישום סעיף זה יוקצה למשרד הבינוי והשיכון או לרשות מקרקעי ישראל, לפי העניין, סך של 40 מלש"ח בשנת 2024 מהסכום הקבוע בסעיף 17 להחלטה זו. הסכום יועבר בפועל למשרד השיכון והבינוי או לרשות מקרקעי ישראל, לפי העניין בהתאם לקצב הצלחת השיווקים בפועל.

ב. תכנון:

1. **תכנון סטטוטורי:** לשם ביצוע תכנון סטטוטורי מפורט בקרקע מעורבת (בבעלות מדינה ובבעלות פרטית) מרובת בעלים או קרקע פרטית מרובת בעלים ביישובי התוכנית, יקדם משרד הבינוי והשיכון תכנון מפורט, לרבות תוכניות איחוד וחלוקה ותוכניות לצורכי רישום ביישובי התכנית. לשם ביצוע האמור, יוקצה למשרד הבינוי והשיכון סך של 14 מלש"ח בשנת 2024 מהסכום הקבוע בסעיף 17 להחלטה זו.

2. **הקמת יישוב דרוזי חדש:**

א. לנוכח הצורך בבחינה מעודכנת של המיקום המיטבי להקמת ישוב דרוזי חדש בצפון, בשם לב לכלל השיקולים הרלוונטיים לעניין זה, ובהתאם להנחיית היועצת המשפטית לממשלה מס' 1.1800, להנחות את משרד הבינוי והשיכון לקדם עבודת מטה לבחינת הקמת ישוב דרוזי חדש, ובכלל זה, בחינת חלופות תכנוניות עדכניות, ולהגיש ליו"ר המועצה הארצית תכנון ולבנייה בתוך 150 ימים לצורך גיבוש המלצה של המועצה בדבר הקמת יישוב חדש. לשם כך יוקצה למשרד השיכון סך של 0.5 מלש"ח מהסכום הקבוע בסעיף 17 להחלטה זו.

ב. להנחות את יו"ר המועצה הארצית לתכנון ולבנייה, על בסיס עבודת המטה שתבוצע, להביא לדיון בפני המועצה הארצית את נושא הקמת ישוב דרוזי חדש לשם גיבוש המלצתה בנושא והגשתה לממשלה בהקדם האפשרי, וזאת במסגרת תפקידה ליעץ לממשלה, על פי סעיף 2 לחוק התכנון והבנייה, התשכ"ה-1965 ובהתאם להנחיית היועץ המשפטי לממשלה 1.1800.

ג. להנחות את משרד האוצר להגיש לממשלה התייחסות כלכלית תקציבית לנושא הקמת יישוב חדש וזאת בתוך 120 יום ממועד מתן המלצת המועצה הארצית לתכנון ולבנייה כמפורט בסעיף לעיל.

ד. לאחר ביצוע הבדיקות המקצועיות כאמור לעיל, ובהתאם להנחיית היועצת המשפטית לממשלה מס' 1.1800 יש להביא את הדברים בפני הממשלה לצורך קבלת החלטה סופית להקמת היישוב.

ג. **פיתוח תשתיות במרקם הוותיק והסרת חסמים:** להטיל על משרד הבינוי והשיכון לפעול לביצוע פיתוח ושיקום תשתיות בשכונות ותיקות ביישובי התוכנית, לרבות ניקוז מי גשם למניעת הצפות, תשתיות חשמל, תקשורת ומפגעי בטיחות והסרת חסמים במתחמים הוותיקים ביישובי התכנית, לרבות הקצאת תקציב לפינויים בלתי כלכליים, רכישת נכסים ושיפוי בגין הפקעת קרקע פרטית לצרכי ציבור, בהתאם לכללים שקבע צוות היישוב בהמשך להחלטה 716. לשם ביצוע האמור בסעיף זה, יוקצה למשרד הבינוי והשיכון סך של 30 מלש"ח בשנת 2024 מהסכום הקבוע בסעיף 17 להחלטה זו.

ד. **פעילות חברתית:** להנחות את משרד הבינוי והשיכון להמשיך לתמוך בהפעלת הפרויקט החברתי בתוכניות לגיל הרך באמצעות הרשויות המקומיות ביישובי התוכנית בשנת 2024 וללוות אותו בהתאם למבחני התמיכה שנקבעו לעניין. לשם ביצוע האמור, יוקצה למשרד הבינוי והשיכון סך של 5 מלש"ח בשנת 2024 מהסכום הקבוע בסעיף 17 להחלטה זו.

ה. צוות היישוב שהוקם לעניין זה בהחלטה 716, ישמש כצוות היישוב לעניין יישום סעיף 4 להחלטה זו.

5. משרד החינוך:

להנחות את משרד החינוך להמשיך במהלך שנת הלימודים התשפ"ה את הפעילות בתחום החינוך הפורמלי והבלתי פורמלי באותה מתכונת שנקבעה בהחלטה 716 לאישור תכניות העבודה. היקף התוכנית יעמוד על סך של 50 מלש"ח, מתוכם 40 מלש"ח לטובת החינוך הפורמאלי ו-10 מיליון ש"ח לטובת החינוך הבלתי פורמלי. לטובת כך יקצה משרד החינוך מתקציבו סך של 20 מלש"ח בשנת 2024 וכן יוקצה סך של 30 מלש"ח בשנת 2024 מהסכום הקבוע בסעיף 17 להחלטה זו. התכנית תיתן מענה בתחומים שלהלן:

א. **חינוך פורמלי:** התכנית תכלול פעולות לשיפור הידע, היכולות והמיומנויות של התלמידים ביישובי התכנית לאורך הרצף החינוכי, וזאת בין היתר על ידי תגבור פעילויות, הקמת עוגנים ויוזמות חינוכיות ביישובי התכנית כמו רווחה חינוכית, פעולות לשיפור האקלים החינוכי, שיפור והצטיידות מעבדות מדעים לכל שכבות הגיל, טיפול וליווי משפחות לתלמידים בסיכון, תגבור מקצועות ליבה ואומנויות, עידוד מצוינות, לרבות בבחינות הבגרות ופעולות לשיפור השליטה בשפה העברית הדבורה לאורך הרצף החינוכי, טיפוח מנהיגות ופיתוח מקצועי בקרב הצוותים החינוכיים ועידוד תלמידי בתי ספר ללימודים גבוהים וחינוך לקריירה.

ב. **חינוך בלתי פורמלי:** התכנית תכלול חיזוק תחומי המצוינות ומנהיגות והובלת השינויים בקרב התלמידים ביישובי התכנית, פעילות בלתי פורמאלית החל מחינוך טרום חובה ועד החינוך העל יסודי והתיכונים, ותכלול חוגים, פעילות חברתית, העשרה וחינוך סביבתי.

זאת תוך דגש על מענים לאורך הרצף החינוכי בהתאם לצורך ומענים דיפרנציאליים בין יישובים ובחירת המענים ברמה הבית ספרית כולל מתן מענה לתנועות וארגוני נוער.

6. **משרד הרווחה והביטחון החברתי - תגבור שירותי רווחה:** להנחות את משרד הרווחה והביטחון

החברתי להמשיך ולתגבר את הפעילות בתחום הרווחה ביישובי התוכנית בשנת 2024 בהתאם לתוכנית ולקריטריונים להקצאת הסכום שנקבעו בעקבות החלטה 716, במימון ממשלתי מלא, בהשקעה כוללת של 16.6 מלש"ח. לטובת יישום האמור בסעיף זה, משרד הרווחה יקצה מתקציבו בשנת 2024 סך של 3.6 מלש"ח וכן יוקצה למשרד הרווחה סך של 13 מלש"ח בשנת 2024 מהסכום הקבוע בסעיף 17 להחלטה זו.

7. **משרד העבודה:** להנחות את משרד העבודה לפעול לטובת המשך שילוב וקידום תעסוקתי של

האוכלוסייה הדרוזית והצ'רקסית, בכלל זאת, מרכזי הכוון תעסוקתי, תכניות הקניית כישורי בסיס ומיומנויות תעסוקתיות, הכשרות מקצועיות ותמיכה בלימודי הנדסאות וקידום תכניות תעסוקה ביישובי התוכנית. לצורך יישום סעיף זה, משרד העבודה יקצה מתקציבו בשנת 2024 סך של 9 מלש"ח וכן יוקצה למשרד העבודה סך של 9 מלש"ח בשנת 2024 מהסכום הקבוע בסעיף 17 להחלטה זו.

8. **המשרד לביטחון לאומי - הרשות הלאומית לביטחון קהילתי:** להנחות את המשרד לביטחון

לאומי להרחיב את תוכניות הרשות הלאומית לביטחון קהילתי ביישובי התוכנית בתחומי המניעה, הטיפול והשיקום, לרבות פריסת תשתית טכנולוגית (מצלמות ומערכים) למתן מענה יישובי או אזורי, בהתאם לתבחינים מקצועיים שיקבע המשרד, והכול בהלימה להחלטת ממשלה מס' 549 מיום 24 באוקטובר 2021, ותוך דיווח לצוות היישום הקבוע בה. לצורך כך המשרד לביטחון לאומי יקצה מתקציבו בשנת 2024 סך של 4 מלש"ח וכן יוקצה למשרד לביטחון לאומי סך של 4 מלש"ח בשנת 2024 מהסכום הקבוע בסעיף 17 להחלטה זו.

9. **משרד הנגב, הגליל והחוסן הלאומי:**

א. **תקצוב למבני ציבור:** להנחות את המשרד לפיתוח הנגב, הגליל והחוסן הלאומי לסייע

לרשויות התוכנית לכיסוי חלקן בתכנון, בפיתוח ובתקצוב תכניות שבהן אושרה לפי הוראות כל דין הקמת מבני ציבור וכן לפיתוח שיפוץ והצטיידות של מבנים כאמור ובכלל זה מבנים במימון מפעל הפיס ובמימון המועצה להסדר ההימורים בספורט (טוטו). תקציב זה ישמש גם להשתתפות בדמי הקמה לתאגידי מים וביוב. לצורך כך יוקצה למשרד הנגב, הגליל והחוסן הלאומי סך של 17 מלש"ח בשנת 2024 מהסכום הקבוע בסעיף 17 להחלטה זו.

ב. **מרכזי נעורים:** להנחות את המשרד להמשיך ולהפעיל בשנת 2024 את פרויקט "מרכזי

נעורים" ביישובי התוכנית. מרכזים אלה ימשיכו לפעול להעצמת בני הנוער ואוכלוסיית הצעירים הדרוזיים והצ'רקסיים ביישובי התוכנית, על ידי פיתוח מנהיגות, חיזוק ההתנדבות והמעורבות החברתית, שיפור הישגים לימודיים, חינוך למצוינות, מתן מענה לנוער בסיכון ועשייה למען החברה והסביבה, על פי התכנית המותאמת אשר גובשה עבור

כל יישוב בנפרד בעקבות החלטה 716. פעילות המיזם תלווה על ידי ועדה בהשתתפות משרד הנגב, הגליל והחוסן הלאומי והרשות. לצורך יישום סעיף זה יקצה משרד הנגב, הגליל והחוסן הלאומי מתקציבו סך של 10 מלש"ח בשנת 2024.

ג. **יחידות צעירים:** להנחות את משרד הנגב, הגליל והחוסן הלאומי להמשיך לתמוך ולתגבר פעילויות ומענים שונים לצעירים ביישובי התכנית, במטרה להנגיש שירותים בתחומי התעסוקה, ההשכלה והקהילה לצעירים מתוך רצון לשילוב מיטבי בתחומי החיים השונים של הצעירים בני העדה הדרוזית והצ'רקסית. לשם כך יוקצה למשרד הנגב, הגליל והחוסן הלאומי סך של 2 מלש"ח בשנת 2024 מהסכום הקבוע בסעיף 17 להחלטה זו.

ד. **מיתוג ומיזמי תיירות:** להנחות את משרד הנגב, הגליל והחוסן הלאומי להמשיך בשנת 2024 ביישום התוכנית למיתוג תיירות וכן בפיתוח מיזמי תיירות, בכלל יישובי התכנית. לצורך כך המשרד יקצה מתקציבו סך של 1 מלש"ח בשנת 2024 וכן יוקצה למשרד סך של 1 מלש"ח בשנת 2024 מהסכום הקבוע בסעיף 17 להחלטה זו.

ה. משרד הנגב, הגליל והחוסן הלאומי יבצע את הפעולות הנדרשות ממנו בסעיפים א'-ד' לעיל לצורך יישום החלטה זו, בכל יישובי התוכנית, לרבות ביישובים שאינם בתחומי הנגב או הגליל, בהתאם להגדרתם לפי חוק הרשות לפיתוח הנגב, התשנ"ב-1991 וחוק הרשות לפיתוח הגליל התשנ"ג-1993.

10. משרד התרבות והספורט - המרכז למורשת הדרוזים בישראל:

א. בהתאם לחוק המרכז למורשת הדרוזים בישראל, התשס"ז-2007 (להלן – חוק המרכז למורשת), ובהמשך להחלטת ממשלה מס' 959 מיום 7.1.2016 ולהחלטה 716, להקצות סך של 13.5 מלש"ח לטובת השלמה של הקמת מרכז המורשת של העדה הדרוזית בכפר יאנוח-ג'ת, לצורך כך בשנת 2024 יקצה כל אחד מהמשרדים הבאים מתקציבו, את הסכומים המפורטים בטבלה:

משרד	תקציב במלש"ח
תרבות וספורט	4
בטחון	3
מורשת	1
תיירות	0.5
נגב, גליל והחוסן הלאומי	2
חקלאות ופיתוח הכפר	1
כלכלה	1
אנרגיה	1

סה"כ	13.5

ב. חלקו של משרד האנרגיה והתשתיות יועבר למשרד התרבות והספורט בשנת 2024 לטובת שילובם במבנה של רכיבי אנרגיה מקיימת, כגון אמצעים לייצור אנרגיה מתחדשת, פעולות ואמצעים לקידום התייעלות באנרגיה ועמדות טעינה לרכב חשמלי; ייעוד הכספים, מטרתם ואופן חלוקתם ייקבעו בהסכמה בין משרד האנרגיה והתשתיות ובין משרד התרבות והספורט.

ג. בנוסף, יועברו הסכומים כדלקמן:

1. משרד התחבורה והבטיחות בדרכים יקצה 2 מלש"ח לטובת ביצוע פרויקט פיתוח תשתיות כיכר הכניסה למרכז המורשת של העדה הדרוזית, מתקציב פיתוח תשתיות מיעוטים.
2. משרד החינוך יקצה 2 מלש"ח אשר יועברו למשרד התרבות והספורט בשנת 2024 לטובת פעילות המרכז למורשת הדרוזים עבור תוכניות חינוכיות וביקורי תלמידים ונוער.
3. משרד החדשנות, המדע והטכנולוגיה יקצה 300,000 ₪ אשר יועברו למשרד התרבות והספורט בשנת 2024 לטובת עידוד מחקרים על ידי המרכז, בכפוף להשקעה בסכום זהה מצד המרכז.

ד. להקים צוות בראשות מנכ"ל משרד התרבות והספורט ובהשתתפות נציג אגף התקציבים במשרד האוצר, מנהל הרשות לפיתוח כלכלי חברתי ונציג התאגיד הממשלתי – המרכז למורשת הדרוזים בישראל. הצוות ידון בתכנית ההצטיידות ובהיקפה התקציבי הנדרש לצורך הפעלת המרכז, לרבות מוזיאון המרכז וארכיון המרכז. הצוות יגיש המלצותיו תוך 90 יום. יובהר כי יישום המלצות הצוות כפוף לאישור ההמלצות, עלותן ומקור תקציבי למימון על ידי הממשלה.

11. משרד הביטחון - משפחות שכולות מהחברה הדרוזית: להנחות את משרד הביטחון להקצות 1 מלש"ח בשנת 2024, לצורך תמיכה במשפחות שכולות, בהתאם לכל דין ובכפוף למבחני התמיכה העוסקים בנושא.

12. משרד החדשנות, המדע והטכנולוגיה: להנחות את משרד החדשנות, המדע והטכנולוגיה להקצות 1 מלש"ח בשנת 2024 לטובת מלגות לתארים מתקדמים בתחומי ה-STEM (מדע, טכנולוגיה, הנדסה ומתמטיקה) לסטודנטים דרוזים, לרבות מקרב יישובי התכנית ויישובי הדרוזים ברמת הגולן שהוכרו כבעלי עדיפות לאומית בהחלטה 717.

13. תוכנית חומש 2025-2029: להנחות את משרד ראש הממשלה ומשרד האוצר לבחון גיבושה של תכנית חומש חדשה לפיתוח היישובים הדרוזים והצ'רקסיים בגליל ובכרמל לשנים 2025-2029 אשר תיתן מענה מיטבי לסגירת פערים ולצרכי רשויות התוכנית הנ"ל, בהתאם לעבודת המטה

שמקדמת הרשות לפיתוח כלכלי חברתי. בהתאם לבחינה כאמור, התוכנית תובא לאישור הממשלה עד סוף חודש אוקטובר 2024.

14. ועדת היגוי:

להקים ועדת היגוי לליווי התכנית בראשות המנהל הכללי של משרד ראש הממשלה, ושחבריה יהיו: מנהל הרשות, הממונה על התקציבים במשרד אוצר, או מי מטעמו, החשב הכללי או מי מטעמו, ונציגי המשרדים השותפים להחלטה זו. כמו כן, לשיבות הוועדה יוזמן, דרך קבע, נציג פורום ראשי הרשויות הדרוזיות והצ'רקסיות. יו"ר הוועדה יהיה ראשי להזמין לשיבות הוועדה נציגים נוספים על פי צורך וכן לכנס את הוועדה בהרכב מצומצם. תפקידי הוועדה וסמכויותיה יהיו כדלקמן:

- א. לדון בתוכניות העבודה ליישום החלטה זו ולאשרן. תכניות אלו יוגשו לוועדה על ידי המשרדים והיחידות הרלוונטיים.
- ב. לאשר, בתיאום עם המשרדים הרלוונטיים, שינויים והתאמות בתכניות העבודה המפורטות ובהקצאות התקציביות שהומלצו על ידיהם או על ידי הוועדה שאינן כולל הסטת תקציבים בין סעיפים ותתי סעיפים בהחלטה.
- ג. לבצע פיקוח ומעקב אחר יישום החלטה זו.
- ד. לפעול להסרת חסמים בביצוע ההחלטה וזאת מבלי לגרוע מסמכויות משרדי הממשלה, מוסדות התכנון וגופים סטטוטוריים על פי דין.

15. הרשות לפיתוח כלכלי-חברתי ביישובים הדרוזיים והצ'רקסיים:

- א. הרשות לפיתוח כלכלי חברתי תהיה אחראית על תכלול התכנית, ריכוזה ומעקב אחר יישומה ע"י משרדי הממשלה ורשויות התוכנית אל מול ועדת ההיגוי.
- ב. הרשות לפיתוח כלכלי חברתי תרכז את עבודת ועדת ההיגוי.
- ג. המנהלים הכלליים של משרדי הממשלה שההחלטה נוגעת לעניינם ימנו גורם מקצועי בכיר אשר ירכז את עבודת המשרד בכל הקשור לדיווח לרשות, לוועדת ההיגוי ולגיבוש תכנית העבודה ויישומה. גורם זה ידווח לרשות לפיתוח כלכלי חברתי בתוך 30 יום מקבלת החלטה זו על התקדמות תכנית העבודה במשרדו ועל חסמים, פערים או כשלים בביצועה וישתף פעולה באופן מלא עם הרשות. ריכוז התכנית על ידי הגורם המקצועי יבוצע אל מול הגורמים הממונים במשרדים ומול רשויות התוכנית הרלוונטיות והרשות, בהתאם לצורך ולסוג הפעילות שנקבעה.
- ד. יישובי התכנית, כתנאי למתן תקציבי ההחלטה, יתחייבו לדווח באופן ובתדירות הנדרשים וישתפו פעולה עם הרשות לפיתוח כלכלי חברתי בהתאם לנוהל דיווח שיפורסם על ידה בתוך 60 ימים ממועד קבלת החלטה זו. למימוש סעיף זה, ראש הרשות המקומית ימנה עובד בכיר מטעמו לביצוע האמור.
- ה. הרשות לפיתוח כלכלי חברתי תפעל בשקיפות מרבית ותפרסם לציבור את מסגרת המדידה של התכנית ועדכונים על אודות סטטוס היישום ועמידה ביעדי ההחלטה.

ו. אין באמור בסעיף זה כדי לגרוע מתחולת סעיפים 154-158 לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), התשס"ט-2009, ביחס להטבות הניתנות מכוח פרק כ"ו לחוק האמור.

16. יישום התקציבים שהוקצו לפי החלטה זו ייעשה בכפוף לכל דין בפרט פעולות מסוג תקצוב, רכש או תמיכות אשר תבוצענה, בין השאר, בהתאם להנחיות החשב הכללי והיועצת המשפטית לממשלה וליתר הכללים הרלוונטיים בנושאים אלו, לרבות בעניין מניעת כפל מימון. יישום התקציבים בדרך של תמיכה במוסדות ציבור לפי סעיף 3א לחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985, ייעשה במסגרת מבחני תמיכה כלליים בפעילות הנתמכת הנדונה, ככל שישנם.

17. בהתאם להוראות חוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985, לצורך מימון החלטה זו, יוקצה סך כולל של 365.4 מיליון ש"ח בשנת 2024, מתוך הסכומים כדלקמן:

- א. סך של 75.4 מלש"ח מתקציבי המשרדים כמפורט בסעיפי ההחלטה לעיל.
- ב. סך של 153.5 מיליון ₪ מתוך הסכומים שיועדו בחוק התקציב הנוסף לשנת 2024 להחלטות ממשלה בעניין פיתוח חברתי כלכלי.
- ג. סך של 136.5 מלש"ח אשר יופחתו מתקציבי משרדי הממשלה בשנת הכספים 2024 בשיעור של 0.27% בהתאם לשווי אחוז ההפחתה כמפורט בנספח ג' להחלטה זו, וכמפורט להלן:

1. שיעור ההפחתה האמור יחול גם על תקציב ההרשאה להתחייב של משרדי הממשלה.
2. כלל ההפחתות האמורות בסעיף זה יחולו גם על התקציבים שהוקצו ליישום החלטות ממשלה קודמות.
3. כלל ההפחתות האמורות בהחלטה זו יבוצעו כך שסך כל הפחתה יגיע לסכום הכולל כפי שנקבע ביחס לכל משרד בנספח המתאים להפחתה לפי העניין, ואולם לא יבוצעו הפחתות בתקנות שעניינן ביצוע חקיקה שבה מוגדרים סכומי התקציב או שיעור התקציב שיש להקצות לשם יישומה, בתקנות שנועדו למילוי מחויבות חוזית של הממשלה לביצוע הוצאה (לרבות הסכמי שכר והסכמים אחרים ולמעט התחייבות להוציא הוצאה לפי תעריפים הקבועים בחוק) ובתקנות אשר ההפחתה מהן תוביל לחריגה תקציבית באותה תקנה.
4. להטיל על שר הרווחה והביטחון החברתי ושר האוצר להורות למוסד לביטוח לאומי, מתוקף סמכותם לפי סעיף 24(א) לחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985 להפחית את התקציב המנהלי של המוסד לביטוח לאומי בשנת 2024 בהתאם לאמור בהחלטה זו.
5. להטיל על שר הכלכלה והתעשייה ושר האוצר להורות לשירות התעסוקה, מתוקף סמכותם לפי סעיף 24(א) לחוק יסודות התקציב, להפחית את התקציב של שירות התעסוקה בשנת 2024 בהתאם לאמור בהחלטה זו.
6. להטיל על שר האוצר לפנות ליושב ראש הכנסת ולמבקר המדינה בבקשה לפעול לצמצום הוצאות פעילותם בשנת 2024 בהתאם לאמור בהחלטה זו ולהפחית את תקציב הכנסת ותקציב משרד מבקר המדינה בשנת הכספים 2024 בהתאם להחלטות שיתקבלו על ידיהם כאמור.

הקצאת התקציבים (במיליוני ₪) בהתאם לסעיפי ההחלטה מפורטת גם בטבלה שלהלן:

משרד	סעיף	תוספתי	משרדי	סה"כ
סה"כ		290	74.4	365.4
פנים	תגבור תקציב שוטף	120		120
פנים	מועצה דתית	4	8	12
שיכון	סבסוד הוצאות פיתוח קרקע מדינה לחימ"ש	40		40
שיכון	תכנון מפורט בקרקע פרטית	14		14
שיכון	תכנון הישוב הדרוזי	0.5		0.5
שיכון	פיתוח תשתיות במרקם הוותיק	30		30
שיכון	פעילות חברתית	5		5
חינוך	חינוך פורמלי	20	20	40
חינוך	חינוך בלתי פורמלי	10		10
רווחה	תגבור שירותי רווחה	13.5	3.6	17.1
עבודה	מרכזי הכוון תעסוקתיים	9	9	18
בל"מ	בטחון קהילתי	4	4	8
נגב גליל	תקצוב משלים למבני ציבור	17		17
נגב גליל	מרכזי נעורים		10	10
נגב גליל	יחידות צעירים	2		2
נגב גליל	מיתוג תיירות	1	1	2
תרבות וספורט	המרכז למורשת הדרוזית	0	16.8	16.8
ביטחון	יד לבנים	0	1	1
חדשנות, מדע וטכ'	מלגות	0	1	1

עדיפות לאומית

החלטה זו נשענת על השיקולים והנימוקים שביסוד החלטה 716, שנבחנו בהתאם לפרק כ"ו לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), התשס"ט-2009, שעניינו עדיפות לאומית.

יוער כי בהחלטת ממשלה 716 קבעה הממשלה כי היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים המפורטים בהחלטה יהיו בעלי עדיפות לאומית בשנים 2021 עד 2024 וקבעה להם תכנית פיתוח לשנים 2021 עד 2023. כמו כן, קבעה כי יתרות מאותה החלטה שלא ינוצלו בין השנים 2021 עד 2023 יועברו לשימוש בשנת 2024. בנספח ב' שלהלן יפורטו הסעיפים שעניינם מתן הטבות ליישובי עדיפות לאומית על בסיס שיקולי עדיפות לאומית והסעיפים המבוססים על שיקולים מקצועיים על-פי הדין הכללי.

דברי הסבר

רקע כללי

הממשלה משקיעה מאמצים ומשאבים רבים לשם חיזוק האוכלוסייה הדרוזית והצ'רקסית, בין היתר, במטרה לצמצם את הפערים בשירותים, בדיוור, בתכנון ובפיתוח.

פעילות זו מתבצעת, בעיקרה, באמצעות תכניות סיוע ייחודיות, שנבנו במענה לצרכים של האוכלוסייה האמורה. בין תכניות אלו, תכניות לפיתוח ולהעצמת היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים בגליל ובכרמל - החלטה מס' 959 מיום 10.1.2016, שלפיה השקיעה המדינה כשני מיליארד ₪ בפיתוח ובקידום האוכלוסייה הדרוזית והצ'רקסית בין השנים 2016 – 2019 (להלן – החלטה 959); החלטה 4798 מיום 29.12.2019 בהיקף של 200 מלש"ח, שנועדה להיות תכנית גישור לשנת 2020 עד הקמת הממשלה ואישור תקציב המדינה, וכללה סעיפים בודדים שהוגדרו כסעיפים דחופים והמשכיים, שנועדו למנוע פגיעה קשה ברשויות ופיטורי מאות עובדים (להלן – החלטה 4798). החלטה זו תוקנה בהחלטת ממשלה מס' 82 מיום 12.6.2020 ובהחלטת ממשלה מס' 534 מיום 15.11.2020; החלטת ממשלה מס' 716 מיום 28.11.2021, שכללה מגוון רחב של תחומים ובהיקף של 2 מיליארד ₪ (להלן – החלטה 716) כפי שתוקנה בהחלטות מס' 892 מיום 27.8.2023 ומס' 1230 מיום 7.1.2024. כמו כן, הממשלה אישרה החלטות ביחס לפיתוח ולהעצמת היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים ברמת הגולן – החלטת ממשלה מס' 1052 מיום 13.12.2013 בנושא תכנית רב שנתית לפיתוח ולהעצמת היישובים הדרוזיים ברמת הגולן לשנים 2014 עד 2017 בהיקף של 210 מלש"ח; החלטת ממשלה מס' 717 מיום 28.11.2021 בנושא תכנית להעצמה ולפיתוח כלכלי חברתי ביישובים הדרוזיים והצ'רקסיים ברמת הגולן בהיקף של 440 מלש"ח (להלן – החלטה 717), כפי שתוקנה בהחלטות מס' 891 מיום 27.08.2023 ומס' 1230 מיום 7.1.2024.

בהמשך ולצד ההשקעה הממשלתית בתחום כאמור, התקבלה ביום 2.7.2023 החלטת ממשלה מס' 708, שעניינה "קידום תוכניות לפיתוח ולהעצמת היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים" (להלן – החלטה 708). במסגרת החלטה זאת בין היתר, הוטל על משרד ראש הממשלה ומשרד האוצר להכין תכנית חומש ליישובים הדרוזיים והצ'רקסיים לשנים 2024-2028 שתובא לאישור הממשלה עד סוף שנת 2023, אך הדבר לא התאפשר עקב מלחמת חרבות הברזל.

כעת מוצע לקבוע תכנית להעצמה ולפיתוח כלכלי חברתי ביישובים הדרוזיים והצ'רקסיים בגליל ובכרמל לשנת 2024 תוך התמקדות בהמשך חיזוק האיתנות והחוסן של רשויות התכנית והאוכלוסייה המקומית, המשך פיתוח ההון האנושי באמצעות חינוך והשכלה, המשך פיתוח שירותים ציבוריים וחברתיים, המשך קידום פתרונות דיוור והסרת חסמי תכנון ופיתוח פיזי.

בתוכנית נכללים כלי סיוע מעולמות העדיפות הלאומית הנמצאים בהלימה עם פרק העדיפות הלאומית, והשיקולים והנתונים המפורטים בו, בהחלטה 716. כן נכללים בהצעת ההחלטה כלי סיוע והטבות הניתנים לחברה הדרוזית והצ'רקסית שלא על בסיס גאוגרפי: הטבות לבני החברה הדרוזית והצ'רקסית ללא קשר למקום מגוריהם, בין ביישוב שהוגדר כבעל עדיפות לאומית ובין שלא, בעניין קבלת שירותים מהמועצה הדתית הדרוזית, וכן הטבות הניתנות לפרט בהתבסס על הצורך בפעולות ייעודיות לעידוד הגיוס לצה"ל והשלמתו של השירות הסדיר והשירות הלאומי. כן נכלל בהצעת ההחלטה נושא תכנון יישוב דרוזי חדש, כפי שיפורט בהרחבה להלן.

לצד הצעת החלטה זו מובאת לאישור הממשלה הצעת החלטה משלימה שעניינה העצמה ופיתוח חברתי כלכלי ביישובים הדרוזים ברמת הגולן לשנת 2024 (להלן – החלטת רמת הגולן).
כמפורט בפרק העדיפות הלאומית להחלטה 716, ליישובים הדרוזים ברמת הגולן מאפיינים שונים והם רואים בעצמם מגזר נפרד ונבדל משאר אוכלוסיית הדרוזים, ובכלל זה הם בעלי הנהגה נפרדת. היישובים הדרוזים ברמת הגולן נכללו בהחלטות ממשלה נפרדות כמו החלטה מס' 1052 מיום 15.12.2013, החלטה 717 מיום 28.11.2021 והחלטה מס' 891 מיום 27.8.2023.

האוכלוסייה הדרוזית ברמת הגולן מתגוררת בארבעה יישובים, ומספר התושבים ביישובים אלה נאמד בכ- 24,000 תושבים למול שיעור הדרוזים והצירקסיים בגליל ובכרמל הנאמד בכ-155,00 כך שהיחס ביניהם עומד על כ-85%-15%, היחס בין הסכומים המוקצים במסגרת החלטה זו לבין החלטת רמת הגולן הם בהתאם לחלוקה האמורה.

כמו כן, מוצע להנחות את משרד ראש הממשלה ומשרד האוצר לבחון גיבושה של תכנית חומש חדשה לפיתוח היישובים הדרוזים והצירקסיים בגליל ובכרמל לשנים 2025-2029.

משרד הפנים:

בסעיף 1(א) להחלטת 716 הוקצו סך של 100 מלש"ח בכל אחת מהשנים 2021 ו-2022 לטובת תגבור התקציב השוטף של יישובי התכנית. כמו כן, נקבע שהקצאת התקציב וחלוקתו בין יישובי התוכנית יבוצעו בהתאם לקריטריונים שגובשו על ידי צוות משותף של משרד הפנים ואגף התקציבים במשרד האוצר, בתיאום עם הרשות, ובהתאם ליעודים שייקבעו על ידי צוות זה לטובת המטרות שעולות בקנה אחד עם השיקולים להכרזה על היישובים כאזור עדיפות לאומית כפי שפורטו בהחלטה.

לאחר תהליך בירור צרכי הרשויות כי הצרכים הקיימים מחייבים המשך הקצאות תקציבים ליעודים שנקבעו על ידי הצוות המשותף בכדי לענות על אותם הצרכים נקבע בהחלטה 892, בין היתר, להנחות את משרד הפנים להקצות בשנת 2023 באותם תנאים ליישובי התכנית סך של 66.8 מלש"ח.

כעת מוצע להמשיך ולתגבר את התקציב השוטף של יישובי התכנית בסך של 120 מלש"ח באותם תנאים שנקבעו ופורטו בהחלטה 716, על מנת לאפשר להם לעמוד במשימותיהם, במיוחד נוכח הצרכים הרבים הנוספים שהוטלו עליהם מאז פרוץ מלחמת חרבות ברזל והיעדרם של חלקים רבים מהחלטה 716 בהחלטה זו, בנוסף לנטל הכלכלי שהוכבד בעקבות עליית המחירים, הסכמי השכר החדשים והקיצוץ במענקי האיזון, והכל כפי שיובהר להלן:

בצוק העיתים ולנוכח העובדה כי צרכי המלחמה לא אפשרו לממשלה על משרדיה השונים להתפנות להכין ולתקצב תוכנית חומש מסוג עדיפות לאומית "נוספת" עבור היישובים הדרוזים, הוחלט לקדם תוכנית חד שנתית אשר נועדה לאפשר לרשויות התוכנית לצלוח את השנה הנוכחית על מורכבותה ואתגריה הייחודיים. במסגרת תוכנית זו צומצמו היקף התחומים ביחס לאלו שנכללו בהחלטה 716, כך שבמסגרתה ניתן מענה אך ורק לצרכים הדחופים והמיידיים של הרשויות, הכוללים מניעת פיטורי כוח אדם, שמירת רציפות תפקודית, המשך הפעלת הפרויקטים שהוקמו במסגרת החלטות הממשלה הקודמות ותגבור התקציב השוטף של הרשויות המקומיות בכדי שיוכלו לעת הזאת ועד שתובא החלטת חומש חדשה, לתת מענה ולו חלקי בלבד לצרכים הבאים לפתחם בהיעדר קבלת מענים באמצעות משרדי הממשלה השונים כאמור בהחלטה 716.

להלן תובא השוואה חלקית בין החלטה 716 להחלטה הנוכחית בתחומים בהם נאלצות רשויות התוכנית להעניק מענים חלופיים לאלה שניתנו ע"י משרדי הממשלה השונים במסגרת החלטה 716 והכל בהתאם לסמכויות הנתונות להם כרשות מקומית ובכפוף לכל דין.

1. **משרד הפנים** : בהחלטה 716 כלל פרק משרד הפנים שבעה סעיפים ובכלל זה : סעיף חיזוק והעצמת הרשויות המקומיות, סעיף תגבור תקציבי הפיתוח של הרשויות, סעיף להקמת ואחזקת מבני דת, תכנון מתארי ועוד. בהחלטה הנוכחית יועד סעיף אחד לתגבור התקציב השוטף שייתן מענה גם לתחומים שתוקצבו בסעיפים אחרים בהחלטות קודמות.

2. **משרד התרבות וספורט** : החלטה 716 כללה הקצאת תקציבים הן להקמת מתקני ספורט והן לפעילות ספורט, בהחלטה הנוכחית אין תקצוב לתרבות וספורט לא בתחום הפעילות ולא בתחום הבנייה, מלבד השלמת הקמת מרכז המורשת הדרוזית.

3. **משרד הבריאות** : במסגרת החלטה זו אין תקצוב לתכונות בריאות או הקמת תשתיות פיזיות תומכות בריאות שקודמו בתוכנית הקודמת ודרושות תחזוקה שוטפת.

4. **משרד החדשנות המדע והטכנולוגיה** : בניגוד להחלטה 716, בהחלטה זו אין תקצוב להמשך הפעלת תוכניות קידום החינוך המדעי ביישובים, מלבד סעיף מצומצם למתן מלגות לסטודנטים בתארים מתקדמים.

5. **משרד הגנת הסביבה** : בניגוד להחלטה 716, בהחלטה זו אין תקצוב לתוכניות הגנת הסביבה כולל פינוי זבל שהעלויות שלו קפצו בשנה האחרונה ומטילות עול כבד על הרשויות שצריכות לשלם על כך מהתקציב השוטף שמקבלים בהחלטה החדשה.

6. **משרד החקלאות** : בניגוד להחלטה 716, בהחלטה זו אין תקציבים לרשויות בתחום פיתוח החקלאות כשהרשויות נדרשות להמשיך ולתת מענה לצורכי החקלאים מתושביהן.

7. **משרד הכלכלה** : בניגוד להחלטה 716, בהחלטה זו לא הוקצו תקציבים לטובת הרשויות בתחום פיתוח אזורי התעשייה ולא בהגדלת תקציב הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים, וזאת עקב התקציב המצומצם והכוונה להכליל סעיפים אלה בתוכנית החומש הקרובה.

8. **משרד התחבורה** : בניגוד להחלטה 716 בהחלטה זו לא הוקצו תקציבים במסגרת ההחלטה, כולל להסרת מפגעי בטיחות שהרשויות נדרשות לטפל בהן.

9. **משרד התיירות** : בניגוד להחלטה 716 בהחלטה זו משרד התיירות לא תוקצב כלל ואינו חלק ממנה כלל.

10. **אנרגיה** : בניגוד להחלטה 716 בהחלטה זו משרד האנרגיה לא תוקצב כלל והוא נעדר מההחלטה למעט חלק קטן במימון השלמת הקמה של המרכז למורשת הדרוזים, והרשויות נדרשות להמשיך ולשם על פיתוח תשתיות הביוב ודמי ההקמה לתאגידי המים.

במסגרת גיבוש הצעת ההחלטה לתוכנית החומש הבאה, הרשות תיבחן כיצד ניתן לתת מענה לצרכים אלה שלא באמצעות תגבור התקצוב השוטף של הרשות - זאת גם כדי להתמודד עם הקושי האמור בתקצוב שוטף וגם על מנת להמשיך ולקדם את מטרת התוכנית בהקשר זה שהיא "העצמת הרשויות המקומיות וחיזוקן: (א) שיפור חוסן הכלכלי (ב) פיתוח מקורות הכנסה (ג) התייעלות ארגונית ושיפור השירות לתושב."

בנוסף נציין כי לצד העובדה כי תקציב התפעול השוטף מיועד לכסות על הפערים האמורים לעיל, הוא נועד אף בכדי לכסות על הפערים שלהלן :

1. שחיקה ריאלית במענקי האיזון לאור עליית המדד בשנים האחרונות.

2. התייקרויות במחירי התשומות שחלו בשנים האחרונות (15 %).

3. שדרוג הסכמי שכר יצר גידול של כ 7.5% בהוצאות שכר.
  4. קיצוץ במענקי המודל- לאור העלייה במדד הסוציו אקונומי חל קיצוץ במענק המודל שהשלכותיו יורגשו בתקציב 2024.
  5. הוצאות בלתי צפויות חדשות – תפקידים חדשים לחירום, הכנות לחירום, חיזוק החוסן החברתי.
  6. ירידה בהכנסות כתוצאה מהמלחמה (כ 10%) כולל בגביית ארנונה.
- בשולי הדברים לגבי מכתב אג"ת מיום 2.7.2024, המצ"ב, נציין:

1. הנתונים שמציין משרד האוצר לא מדויקים, תקציב צמצום הפערים בהחלטה, מהווה 9% מסך הכנסות הרשות בתקציב הרגיל (לפי נתוני הרשויות 2022) ולא 20% כפי שצוין ע"י משרד האוצר.
2. ההכנסות העצמיות ברשויות וההכנסות בתקציב הרגיל ברשויות עולות לאורך השנים בעקבות ההשקעות הממשלתיות אך עדיין לא הגענו למצב שניתן לוותר לגמרי על תקציבי צמצום הפערים.

3. באשר לדרישת אג"ת להשקעה במנופים כלכלים

- א. מדובר בהחלטה בהיקף מצומצם לשנת 2024 בלבד שתעמוד בתוקפה לתקופה של פחות מחצי שנה, כך שלא ברורה טענתו של אג"ת להשקעה במיזמים כלכליים שיתנו מענה בשנים הבאות.
- ב. ככל שכאמור חלק מהכספים יושקעו לגישור על העדרם של משרדי ממשלה שונים אשר חלקם היה אמור לשמש מנוע צמיחה כלכלי כגון חקלאות, כלכלה ותיירות הרי שכספים אלה יופנו לטובת מנועים כלכליים.

כפי שנאמר לעיל המנופים הכלכליים יכללו בתוכנית החומש הבאה.

בהחלטה 716 הוקצה סך של 12 מלש"ח שנתי למימון הפעילות השוטפת של המועצה הדתית הדרוזית העליונה, כולל תשלומי שכר, וכן פיתוח וקיום פעילות של חינוך עדתי לערכים, טיפול בענייני העדה, פרויקטים ועוד. המועצה הדתית נדרשת כיום להתערב במגוון רחב של תחומים ונחשבת לכתובת חשובה בכל היבטי החיים של בני העדה. כעת מוצע להמשיך ולהקצות עבור פעילות זו סכום של 12 מלש"ח לשנת 2024.

משרד הבינוי והשיכון:

ביישובים הדרוזים והצ'רקסיים בגליל ובכרמל, קיימת מצוקת דיור, כך שהביקוש לדיור עולה על ההיצע הקיים. אחד הנתונים המעביים על התפתחותו של שוק דיור ביישובי הדרוזים והצ'רקסיים הוא המחסור בקרקעות מדינה בתחומיהם, שכן המקרקעין ביישובי התכנית הוא בחלקו הארי קרקע פרטית. בנוסף לכך, חלק עיקרי מהקרקעות אינו מוסדר ועל כן יש קושי בקידום הליכי תכנון ורישוי. באשר לקרקעות בבעלות פרטית, אחוז ניכר מהן הוא מתחמים של קרקעות מרובות בעלים, רמת הסחירות בהן נמוכה וכמעט שלא מתקיימות בהן עסקאות מכר. זאת, נוכח מאפייני החברה הדרוזית והצ'רקסית כחברה מסורתית, שבה הקמת בית מהווה תנאי לנישואין, והמשפחות שיש בבעלותן קרקע מנצלות אותה לצרכי המשפחה ובהתאם לקצב התפתחותה. כתוצאה מכך, מצעירים רבים נבצר להקים בית. הנתונים מעידים כי שוק השכירות ביישובים אלה כמעט ואינו קיים ועל כן לא מהווה חלופה ישימה בעת הזו לרכישת דירה.

סבסוד פיתוח תשתיות בבנייה חדשה הוא כלי שביכולתו לעודד התחלות בנייה, לסייע בהגדלת היצע הדירות ולהקל על מצוקת הדיור ביישובים האמורים. סבסוד פיתוח למשרתי כוחות הביטחון מקרב החברה הדרוזית והצ'רקסית ניתן לפי החלטות ממשלה שונות כבר משנת 2006, נוכח החשיבות שנודעת לעידוד שירות בקרבם ובשים לב לאובדן ההכנסה הנגרם למשרתי בתקופת שירותם ביחס לאלו שאינם משרתיים ונכנסים לשוק העבודה מוקדם יותר.

בסעיף 5א בהחלטה 716 הוקצה תקציב בסך 200 מלש"ח לסבסוד הוצאות פיתוח תשתיות לבניה חדשה לחיילים משוחררים ולזוגות צעירים. בתקופה זו שווקו 829 יחידות דיור בחלק מיישובי התוכנית אך לא בכולם. משרד הבינוי והשיכון מתכנן לשווק בשנה הנוכחית כ-598 יח"ד ומוצע כי אילו יסובסדו במסגרת הצעה זו ויתנו מענה חלקי למצוקת הדיור.

כעת מוצע כי יוקצה למשרד הבינוי והשיכון או רשות מקרקעי ישראל סך של 40 מלש"ח בשנת 2024 מהסכום הקבוע בסעיף 17 להצעת ההחלטה, בהתאם לקצב הצלחת השיווקים בפועל ביישובי התכנית וביישובים הדרוזים שהוכרו כבעלי עדיפות לאומית בהחלטה 717. ככל שימצא כי בסעיף התקציבי אשר נועד לממן פעילות זו ביישובי התוכנית המורחבת כמשמעותה בהחלטה 550 אין יתרה לכיסוי ההוצאה האמורה במסגרת אותם יישובים, הסכום שהוקצה במסגרת סעיף זה ישמש גם לסבסוד ההטבה במסגרתם. יוער כי מהרשות ליישוב ופיתוח הבדואים בנגב נמסר כי ליישובים שהוכרו כבעלי עדיפות לאומית בהחלטת הממשלה מס' 1279 מיום 14.3.2022, ניתן סבסוד דומה באמצעות החלטת מועצת מקרקעי ישראל 6.5 תיקון סעיפים (ז)-(ט) מ-03.2024.

לאור העובדה כי על פי נתוני אגף חיילים משוחררים במשרד הביטחון יש מס' קטן מאוד של חיילים משוחררים מקרב תושבי הגולן הדרוזים, מוצע כעת להחיל סעיף זה גם על היישובים הדרוזים ברמת הגולן, כפי שנעשה בהחלטה 716.

בסעיף 1ב5 בהחלטה 716 הוקצה תקציב בסך 46 מלש"ח לתכנון סטטוטורי מפורט ובהמשך הוקמו שתי ועדות משנה במחוזות חיפה והצפון שמטפלות באופן בלעדי ביישובים הדרוזים והצ'רקסיים, במסגרת ועדות אלה קודמו עשרות תכניות מפורטות בקרקע פרטית ומעורבת. נוכח הצרכים הרבים של יישובי התוכנית הוחלט בסעיף 6א בהחלטה 892 מיום 27.08.23 להגדיל תקציב זה בסך של 10 מלש"ח. כעת מוצע להמשיך ולתקצב את התכנון המפורט ביישובים בסך של 20 מלש"ח לשנת 2024.

ביום 30.7.98 התקבלה החלטת ממשלה מס' 4082, שעניינה בחינת "הקמת ישוב דרוזי קהילתי חדש בגליל", במסגרת החלטה זו נקבע כדלקמן: "מחליטים, להטיל על הממונה על מחוז הצפון במשרד הפנים להביא לוועדת השרים לפיתוח הנגב והגליל בתוך 3 חודשים, המלצות לגבי היתכנות הקמתו של ישוב בגליל לאנשי כוחות הבטחון, בהווה ובעבר, בני העדה הדרוזית". ביום 18.11.2012 התקבלה החלטת ממשלה מס' 5233 שעניינה יישוב דרוזי חדש בגליל, המחדשת את החלטת ממשלה 4082. בהחלטה זו הכירה המדינה בצורך הקיים בהקמתו של יישוב חדש בעל אופי קהילתי דרוזי, באזור הגליל המערבי. בין היתר, בהמשך להמלצת המועצה הארצית לתכנון ובנייה מישיבתה מיום 5.1.16 על הקמת יישוב דרוזי חדש באזור הממוקם בין צומת פוריה במזרח וקיבוץ לביא במערב, ובהמשך לחוות הדעת הכלכלית שהוגשה מטעם משרד האוצר, נקבע בהחלטה 716, כי "משרד האוצר יקצה למשרד הבינוי והשיכון סך של 5 מיליון ש"ח בפריסה שווה על פני השנים 2022 עד 2023 לטובת קידום החלטה נוספת בדבר תכנון היישוב, כחלק מהחלטת ממשלה נוספת בדבר הקמתו, ככל שתתקבל כזו".

בעקבות החלטה 716 הקים משרד הבינוי והשיכון צוות ליישום ההחלטה שחברים בו נציגי משרד הבינוי והשיכון, אגף תקציבים במשרד אוצר, נציגי הרשות, יו"ר פורום ראשי הרשויות, נציגי מינהל התכנון והמרכז למיפוי ישראל (מפ"י). בהתאם, נושא קידום החלטה נוספת בדבר תכנון יישוב דרוזי חדש הועלה לדיון בישיבת צוות היישוב, ומאחר שעלה כי בשנות התקציב הרלוונטיות אין היתכנות למימוש התקציב לקידום החלטה נוספת בדבר תכנון היישוב במיקום שהומלץ על ידי המועצה הארצית, ועדת היישוב אישרה את

הסטת התקציב לטובת חלוקת תמיכות להקמת מוסדות ציבור ותכנון סטטוטורי ביישובים הדרוזים הנכללים בהחלטה. בהמשך נערכו בדיקות נוספות מטעם גורמי המדינה בדבר האפשרות להקמת היישוב הדרוזי החדש, תוך בחינת חלופות נוספות למיקומו של היישוב החדש. כעת מוצע לחזור ולבחון מיקומים חדשים ליישוב שיתאים לצרכי בני העדה. במסגרת זו מוצע להנחות את משרד הבינוי והשיכון לקדם עבודת מטה (הכנת תזכיר) לבחינת הקמת ישוב דרוזי חדש, ובכלל זה, בחינת חלופות תכנוניות עדכניות, ולהגישו ליו"ר המועצה הארצית לתכנון ולבנייה בתוך 150 ימים לצורך גיבוש המלצה של המועצה בדבר הקמת יישוב חדש. כמו כן מוצע להנחות את יו"ר המועצה הארצית לתכנון ולבנייה להביא לדיון, על בסיס עבודת המטה שבוצעה (התזכיר), את נושא הקמת ישוב דרוזי חדש בפני המועצה הארצית וזאת לשם גיבוש המלצתה בנושא והגשתה לממשלה בהקדם האפשרי. עוד מוצע להנחות את משרד האוצר להגיש לממשלה התייחסות כלכלית תקציבית לנושא הקמת יישוב חדש וזאת בתוך 90 יום ממועד מתן המלצת המועצה הארצית לתכנון ולבנייה. לצורך כך יוקצה סך של 0.5 מלש"ח מהתקציב הקבוע בסעיף 17 להחלטה זו.

בסעיף 2ג5 בהחלטה 716, הוקצו תקציבים ניכרים לשיקום המרקמים הוותיקים ביישובי התכנית להסרת חסמי תכנון בהם, פיתוח תשתיות ניקוז ומוסדות ציבור.

כעת מוצע להמשיך ולהשקיע בפרויקטים בתחומים הנ"ל שעדיין לא קיבלו מענה עד כה, סך של 24 מלש"ח בשנת 2024 וזאת בהתאם לכללים שקבע צוות היישום לפי החלטה 716.

בסעיף 5(ד) בהחלטה 716 הוטל על משרד הבינוי והשיכון להמשיך ולתמוך בהפעלת פרויקט מרכזי הגיל הרך באמצעות הרשויות המקומיות ביישובי התכנית. מרכזים אלה פועלים בכל יישובי התכנית ונותנים מענה הוליסטי וטיפול לגיל הרך שלא מקבל מענה כזה מאף גורם אחר. לאחר שבמהלך תקופה של כ-15 שנים הפעלת המרכזים הייתה באחריות של משרד השיכון אשר ביצע תפקיד זה באמצעות גוף פרטי שנבחר על ידו, הועברה אחריות זו לידי המועצות המקומיות וזאת תחת הפיקוח של משרד הבינוי והשיכון אשר ממשיך ללוות את הפרויקט ביישובי התכנית. כעת מוצע להמשיך ולתמוך בפעילות זו בסך של 5 מלש"ח לשנת 2024.

בכוונת הרשות לפיתוח חברתי כלכלי לקבוע בתוכנית החומש הבאה כי המשך הליווי של פעילות זו תבוצע ע"י משרד ממשלתי שיקבע.

משרד החינוך :

בהחלטה 716 הוקצו תקציבים להמשך צמצום הפערים החינוכיים בין המגזר הדרוזי-צ'רקסי והמגזר היהודי. תקציבים אלה שימשו להפעלת תוכניות רבות בבתי הספר לקידום השפה העברית, האנגלית, מדעים, תחרויות וקידום הפעילות הבלתי פורמלית במסגרת הבית ספרית.

בכדי לשמור על רציפות ההשקעה בתחום, אשר הניבה לא מעט תוצאות והישגים של מערכת החינוך הדרוזית והצ'רקסית שכיום היא מובילה בשיעור הזכאים לבגרות שעומד על כ-81% כעת מוצע להמשיך ולתקצב פעילות זו.

משרד הרווחה והביטחון החברתי :

בהחלטה 716 הונחה משרד הרווחה והביטחון החברתי לתגבר את הפעילות ביישובי התוכנית בהשקעה כוללת של 51 מלש"ח. לשם כך הונחה המשרד לגבש בתיאום עם הרשות לפיתוח כלכלי חברתי וראשי רשויות התוכנית, תכנית שתכלול בין היתר, המשך מימון פעילות שהתחילה בתכנית הרב שנתית מושא החלטה 959 לשנים 2021 עד 2023 ואשר תיתן מענה לצורכי כל יישוב ויישוב. כן הוטל על משרד הרווחה

בתיאום עם הרשות לפיתוח כלכלי חברתי וראשי הרשויות לגבש את הקריטריונים להקצאת סכום זה בהתאם לצרכים הייחודיים של יישובי התכנית ולהקצות את התקציב ליישובים כאמור עבור פעילויות שיעמדו בקריטריונים שייקבעו וזאת תוך התייחסות למאפיינים הייחודיים בקהילה הדרוזית והצ'רקסית. כעת מוצע כי בשנת 2024 משרד הרווחה ימשיך בהפעלת אותן תוכניות שנותנות מענה לצרכי הרווחה ביישובי התוכנית. כלל התוכניות הן תוכניות המשך ובהתאם לתוכנית ולקריטריונים כפי שנקבעו בהמשך להחלטה 716, לטובת האמור יוקצה סך של 16.6 מלש"ח.

משרד העבודה :

מיקומם הגיאוגרפי של יישובי הדרוזים והצ'רקסיים, ומאפיינים חברתיים האופייניים לאוכלוסייה זו, משפיעים על הגיוון התעסוקתי בהם, ענפי התעסוקה בהם, על שיעור העצמאים הגדול, על יכולת ההשתכרות של העובדים השכירים ועל פיריון העבודה. אחת ממטרות המשנה של ההחלטה היא יצירת מקומות תעסוקה, לפיכך הצעת החלטה זו מתמקדת בכלים שמטרתם להביא לחיזוק ולפיתוח של התעשייה וכן לפיתוח ענפי התעסוקה ביישובים הדרוזים והצ'רקסיים, באופן שיתמוך במהלכי הצמיחה הכלכלית שההצעה מיועדת לקדם, מרכזי ההכוון התעסוקתי קיימים בכל היישובים ונותנים מענה חשוב לדורשי העבודה.

סעיף 15ג בהחלטה 716, הנחה את מינהל תעסוקת אוכלוסיות בזרוע העבודה לבצע פעולות של שילוב וקידום תעסוקתי של האוכלוסייה הדרוזית והצ'רקסית, בכלל זאת, מרכזי הכוון תעסוקתי, תכניות הקניית כישורי בסיס ומיומנויות תעסוקתיות, הכשרות מקצועיות ותמיכה בלימודי הנדסאות. בעקבות כך, חלה עלייה בשיעור המועסקים בקרב הגברים והנשים ביישובי התכנית, כאשר הנתונים של משרד העבודה מראים כי אחוז הגברים הדרוזים המשתתפים בכוח העבודה הגיע בשנת 2023 ל-66.2% ואחוז הנשים הדרוזיות המשתתפות בכוח העבודה הגיע ל-47.4%. כעת מוצע כי לטובת המשך מגמת השיפור יוקצה סך של 18 מלש"ח.

המשרד לביטחון לאומי - הרשות הלאומית לביטחון קהילתי :

בסעיף 4 להחלטה 716 הוקצה סך של 23 מלש"ח להרחבת תכניות הרשות לביטחון קהילתי ביישובי התוכנית בתחומי המניעה, הטיפול והשיקום, לרבות פריסת תשתית טכנולוגית (מצלמות ומערכים) למתן מענה יישובי או אזורי, בהתאם לתבחינים מקצועיים שיקבע המשרד לביטחון לאומי, והכול בהלימה להחלטת ממשלה מס' 549 מיום 24 באוקטובר 2021 שעניינה תכנית לטיפול בתופעות הפשיעה והאלימות בחברה הערבית 2022-2026 ותוך דיווח לצוות היישום הקבוע בה.

כעת מוצע שהמשרד ימשיך לפתח את המענים בתחום הביטחון האישי למניעת אלימות, סמים ואלכוהול באמצעות תכניות קהילתיות ובאמצעות שיפור המערך הטכנולוגי כמהלך משלים לפעילות המשטרתית בתחום המלחמה בפשיעה.

משרד הנגב, הגליל והחוסן לאומי :

בסעיף 7(ב) להחלטה 716 הוקצו 16 מלש"ח לסיוע לרשויות התכנית בכיסוי חלקן בתכנון, בפיתוח ובתקצוב הקמת מבני ציבור אשר שימשו להשלמת הקמה של שישה מבני ציבור בשש רשויות שונות. מוצע כעת להוסיף תקציב שיאפשר לרשויות התכנית להשלים בניית מספר גדול של מוסדות ציבור, שללא סיוע זה היו ממשיכים לעמוד כאבן שאין לה הופכין במשך זמן רב, ואף בסבירות גבוהה היו הופכים למפגע סביבתי

ובטיחותי. הסיוע כולל השלמת בנייה, חיבור לרשת המים והביוב באמצעות תשלום דמי הקמה לתאגידים, חיבור לרשת החשמל, השלמת הפיתוח הסביבתי להשמשת המבנים ועוד. כעת מוצע להקצות עבור המשך פעילות כאמור סך של 17 מלש"ח.

בסעיף 7(ג) להחלטה 716 הוקצה סך של 10 מלש"ח בשנה, למימון המשך פעילות מרכזי הנעורים הפועלים בכל יישובי התכנית. הפרויקט קיים מזה יותר מעשור ונותן מענה ליותר מ-4,500 בני נוער המקבלים במסגרתו חינוך בלתי פורמלי איכותי באופן מרוכז ומפוקח הכולל חינוך למצוינות, פיתוח תמונת עתיד, עידוד לשירות בצה"ל, עידוד לאקדמיה ולהתנדבות בקהילה. פעילות מרכזי הנעורים לאורך השנים תרמה לגיבוש בני הנוער, העצמת הזהות הישראלית והדרוזית שלהם, חיזקה את רוח ההתנדבות האישית, הביטחון העצמי ותחושת המסוגלות שלהם. כעת מוצע להנחות את משרד הנגב, הגליל והחוסן הלאומי להמשיך ולהפעיל את מרכזי הנעורים.

בנוסף, מוצע להנחות את משרד הנגב, הגליל והחוסן הלאומי להפעיל את יחידות הצעירים המשרתים את האוכלוסייה הצעירה מעל גיל 18 ועד גיל 40 ומנגישה עבורם נושאי תעסוקה, השכלה וקהילה.

יובהר כי מרכזי נעורים נותנים מענה לבני נוער בכיתות ז'-י"ב ואילו יחידות צעירים נותנים שירותים לצעירים מעל גיל 18 – חיילים משוחררים, סטודנטים, צעירים מחפשי עבודה, הכשרה מקצועית או הכוונה לתחומי היזמות ועוד.

במסגרת חיזוק הכלכלה המקומית ביישובי התכנית, הממשלה פועלת לפיתוח ולחיזוק תחום התיירות ביישובי התכנית שמספק הזדמנויות תעסוקה, בעיקר לנשים, כמו כן מפתח מקורות הכנסה מארנונה לרשויות התכנית. כך לדוג' פרויקט "כפר ביקרתם", הפך למותג מוכר ומוצלח והוא אחד הפרויקטים התיירותיים המצליחים בארץ ותומך במספר רב של עסקים תיירותיים ותומכי תיירות ביישובי התכנית (צימרים וחדרי אירוח, מסעדות, חנויות מזכרת, מורי דרך, בישול ביתי ועוד). במסגרת מיתוג התיירות מתקיימים אירועי תיירות כמו פסטיבלים בתקופות החגים היהודיים (פסטיבל כאן זמאן בבית ג'ן בחוה"מ סוכות, פסטיבל הזית בעונת מסיק הזיתים ועוד).

כעת מוצע להנחות את משרד הנגב, הגליל והחוסן הלאומי להמשיך בשנת 2024 ביישום התוכנית למיתוג תיירות וכן בפיתוח שלא כולל הקמה פיזית של מיזמי תיירות הנמצאת באחריותו של משרד התיירות.

משרד התרבות והספורט:

המרכז למורשת הדרוזים הוא תאגיד ממשלתי שפועל על פי חוק המרכז למורשת הדרוזים בישראל, התשס"ז-2007 על פיו, אמור המרכז שהחל להיבנות לפני כ-5 שנים לכלול מוזיאון, מכון מחקר, ארכיון וספריה. מרכז זה צפוי להיות גולת הכותרת של העדה הדרוזית בכל הקשור להיסטוריה שלה, הצגת מורשתה, סקירת הברית ארוכת השנים עם מדינת ישראל ועוד. הממשלה הקצתה עד כה 39 מלש"ח להקמת המרכז ביאנוח-ג'ת, וסעיף זה עוסק בהעמדת המשאבים הנדרשים להשלמת הקמתו בסך 17.8 מלש"ח. התקציב שהוקצה בהחלטות הקודמות נוצל כמעט במלואו, וללא הקצאה בהקדם האפשרי של התקציב התוספתי להשלמת הפרויקט, הפרויקט יינזק ועלול להיווצר עיכוב משמעותי בהגשתו.

משרד הביטחון:

מוסד יד לבנים לדרוזים שהוקם בדאליית אל כרמל, נותן מענה למעל-400 משפחות שכולות ששכלו ילדיהם במלחמות ישראל. למוסד חמש שלוחות ביישובים שונים, והוא מקיים פעילות ענפה ויומיומית לטובת המשפחות השכולות ונותן מענה לצרכיהם בתחומי החיים השונים. בכל החלטות הממשלה הקודמות החל משנת 2006, הוקצה תקציב ייעודי למוסד בהתאם לדין ולכללים הקיימים בתחום זה במשרד הביטחון.

ועדת היגוי:

מוצע להקים ועדת היגוי בראשות מנכ"ל משרד ראש הממשלה אשר תפקידה וסמכויותיה מפורטות בהצעת ההחלטה. ועדת היגוי זו תפעל גם ליישום ההחלטה המשלימה המובאת לאישור הממשלה במקביל ושעניינה העצמה ופיתוח חברתי כלכלי ביישובים הדרוזים ברמת הגולן לשנת 2024.

נתונים כלכליים והשפעה על משק המדינה

לא רלוונטי.

תקציב

כמפורט בהצעת ההחלטה.

השפעת ההצעה על מצבת כח האדם

לא רלוונטי.

עמדת שרים אחרים שההצעה נוגעת לתחום סמכותם

שר הפנים – מאשר

שר הבינוי והשיכון – מאשר

שר האוצר – מאשר

שר הנגב, הגליל והחוסן הלאומי – מאשר

שר העבודה - מאשר

שר הרווחה והביטחון החברתי - מאשר

השר לביטחון לאומי - מאשר

שר התרבות והספורט - מאשר

שר הבטחון - מאשר

שר החקלאות - מאשר

שר המורשת - מאשר

החלטות קודמות של הממשלה בנושא

החלטה מס' 708 מיום 2.7.2023 ;

החלטה מס' 716 מיום 28.11.2021 ;

החלטה מס' 892 מיום 27.8.2023

החלטה מס' 4798 מיום 29.12.2019 ;

החלטה מס' 959 מיום 12.1.2016 ;

החלטה מס' 1230 מיום 7.1.2024

עמדת היועץ המשפטי של המשרד יוזם ההצעה

מצורפת

סיווגים

ביצועי

שינוי

מגיש: ראש הממשלה

כ"ז בסיון התשפ"ד
3 ביולי 2024

נספח א'

מס' תושבים	מעמד מוניציפלי	ישוב
24,392	עירייה	מג'אר
18,592	מועצה מקומית	דאליית אל-כרמל
18,020	מועצה מקומית	ירכא
14,954	מועצה מקומית	אבו סנאן
13,066	מועצה מקומית	עוספיא
12,859	מועצה מקומית	בית ג'ן
9,470	מועצה מקומית	כסרא-סמייע
8,740	מועצה מקומית	ראמה
7,079	מועצה מקומית	יאנוח-ג'ית
6,854	מועצה מקומית	ג'וליס
6,955	מועצה מקומית	חורפיש
6,316	מועצה מקומית	פקיעין (בוקייעה)
4,595	מועצה מקומית	סאג'ור
3,644	מועצה מקומית	כפר כמא
155, 567		סה"כ

נספח ב'

נושא	סעיף ראשי	סעיף משנה	סוג
תגבור תקציב שוטף	3	א	עדיפות לאומית
מועצה דתית	3	ב	מקצועי
סבסוד הוצאות פיתוח קרקע מדינה לחימ"ש	4	א	עדיפות לאומית ומקצועי
תכנון מפורט בקרקע פרטית	4	ב1	עדיפות לאומית
תכנון הישוב הדרוזי	4	ב2	מקצועי
פיתוח תשתיות במרקם הוותיק	4	ג	עדיפות לאומית
פעילות חברתית	4	ד	עדיפות לאומית
חינוך פורמלי	5	א	עדיפות לאומית
חינוך בלתי פורמלי	5	ב	עדיפות לאומית
תגבור שירותי רווחה	6		עדיפות לאומית
מרכזי הכוון תעסוקתיים	7		עדיפות לאומית
בטחון קהילתי	8		עדיפות לאומית
תקצוב משלים למבני ציבור	9	א	עדיפות לאומית
מרכזי נעורים	9	ב	עדיפות לאומית
יחידות צעירים	9	ג	עדיפות לאומית
מיתוג תיירות	9	ד	עדיפות לאומית
המרכז למורשת הדרוזית	10	א	מקצועי
משפחות שכולות בחברה הדרוזית	11	א	מקצועי
מלגות חדשנות	12		עדיפות לאומית

נספח ג'

קוד סעיף	שם סעיף	שווי הפחתה
01	נשיא המדינה ולשכתו	50
04	משרד ראש הממשלה	5,120
05	משרד האוצר	2,003
06	משרד הפנים	230
07	משרד לביטחון פנים	10,848
08	משרד המשפטים	1,286
09	משרד החוץ	1,590
10	מטה לביטחון לאומי	33
12	גמלאות ופיצויים	52
13	הוצאות שונות	426
16	הוצאות חירום אזרחיות	1,571
17	תאום הפעולות בשטחים	78
18	רשויות מקומיות	3,588
19	משרד המדע והחלל, התרבות	2,699
20	משרד החינוך	9,953
21	השכלה גבוהה	8,172
22	המשרד לשירותי דת	895
23	משרד הרווחה והשירותים	7,158
24	משרד הבריאות	6,089
25	הרשות לניצולי שואה	206
26	המשרד להגנת הסביבה	624
29	משרד הבינוי והשיכון	239
30	המשרד לקליטת העליה	2,540
31	הוצאות ביטחוניות שונות	9,331
33	משרד החקלאות	3,025
34	משרד האנרגיה והמים	1,152
36	תעסוקה	6,201
37	משרד התיירות	379
38	כלכלה ותעשייה	5,258
39	משרד התקשורת	75
40	משרד התחבורה	602
41	רשות ממשלתית למים וביו	106

42	מענקי בינוי ושיכון	1,704
43	המרכז למיפוי ישראל	115
51	דיוור ממשלתי	393
52	המשטרה ובתי הסוהר	967
54	רשויות פיקוח	5,146
60	חינוך - פיתוח	5,113
67	בריאות - פיתוח	1,511
68	רשות האוכלוסין	1,107
70	שיכון - פיתוח	3,960
73	מים - פיתוח	1,311
76	תעשייה - פיתוח	452
78	תיירות - פיתוח	680
79	תחבורה - פיתוח	18,348
83	הוצאות פיתוח אחרות	4,114

מדינת ישראל

משרד האוצר - אגף תקציבים

02.07.2024
כ"ו בסיון תשפ"ד

הקצאת תקציבים שוטפים במסגרת התכנית להעצמה ולפיתוח חברתי כלכלי ביישובים הדרוזים והצ'רקסיים בגליל ובכרמל לשנת 2024

במסגרת טיוטת החלטת הממשלה, מוצע להקצות חלק ניכר ממסגרת ההחלטה לתקציבם השוטף של הרשויות המקומיות. לעמדתנו, אין הצדקה מקצועית להגדיל את תקצוב המענקים השוטפים מעבר לסכום שהוקצה בשנת 2023, ויש למקד את עיקר התקציבים בהחלטה לטובת יצירת מנועי צמיחה והשקעה בפיתוח כלכלי.

עמדה זו מבוססת בין היתר על השיקולים הבאים:

1. בהתאם לנתוני הדוחות המבוקרים המעודכנים של הרשויות המקומיות לשנת 2022, הקצאת תקציב שוטף בהיקף של 120 מלש"ח מהווה הקצאה חריגה של כ- 35% מההכנסות העצמיות של הרשות המקומית ומעל 20% מההכנסות בתקציב הרגיל של הרשויות המקומיות. צעד זה יביא ליצירת תלות מוחלטת בתקציבים ומענקים שוטפים ותוביל לפגיעה בתמריצים של הרשויות המקומיות לקדם פיתוח כלכלי אשר יאפשר להם בטווח הזמן הבינוני והארוך לעמוד בכוחות עצמן.

2. יתר על כן, היקף הקצאה העומד על 120 מלש"ח אשר מחולק ל-14 רשויות המכילות כ-155 אלף תושבים מהווה תוספת תקצוב חריגה פר תושב. לשם השוואה, תקציב זה גבוה פי כ-4.5 מהתקציב השוטף פר תושב אשר הוקצה עבור הרשויות המקומיות במסגרת החלטת ממשלה מס' 550, וגבוה משמעותית מכל הקצאה ממשלתית של סיוע שוטף לרשויות מקומיות.

לסיכום, החלטות ממשלה לפיתוח חברתי כלכלי נועדו לצמצום פערים באמצעות הקצאת תקציבים לפיתוח מנופים כלכליים שיסייעו לרשויות המקומיות לעמוד בכוחות עצמן, להתייעל ולהביא לכך שהרשות המקומית תהיה מסוגלת לספק לתושבים רמת שירות נאותה. הקצאת תקציבם שוטפים בהיקפים כה גדולים כפי שמוצע בטיטת ההחלטה אינה ברת קיימא בטווח הזמן הארוך, מייתרת את הצורך של הרשויות המקומיות להתייעל ומקשה עליהן להפוך להיות עצמאיות.

סגן הממונה על התקציבים

משרד האוצר

היועצת המשפטית

ירושלים, כ"ב בסיון התשפ"ד

28 ביוני 2024

סימוכין: 3634792731

חוות דעת משפטית הנלווית להצעת החלטה לממשלה ולוועדות השרים

נושא הצעת החלטה: תכנית לפיתוח ולהעצמת היישובים הדרוזים והצ'רקסים בגליל ובכרמל לשנת 2024

תמצית ההצעה בהתייחס להיבטי המשפטיים:

1. סעיף 151(א) לחוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), התשס"ט-2009 (להלן - "חוק עדיפות לאומית" או "החוק") קובע כי הממשלה רשאית להחליט כי אזור מסוים או יישוב מסוים הוא בעל עדיפות לאומית (להלן - "אזור עדיפות לאומית"); החלטה כאמור יכול שתהיה כללית ויכול שתהיה לגבי עניין מסוים או לתקופה מסוימת.

סעיף 151(ב) לחוק קובע כי לצורך קבלת החלטה לגבי אזור או יישוב כי הוא בעל עדיפות לאומית, רשאית הממשלה לשקול שיקולים שונים ובכללם הצורך בצמצום פערים בין האזור או היישוב לבין אזורים או יישובים אחרים או בין קבוצות אוכלוסיה תושבות האזור או היישוב לבין קבוצות אוכלוסיה אחרות (סעיף 151(ב)(5) לחוק).

בהתאם לסעיף 151(ג) לחוק, החלטת הממשלה בדבר אזור עדיפות לאומית תהיה מנומקת ומבוססת על נתונים, ויפורטו בה מקור הנתונים והשיקולים שהביאו לקביעת היישוב כאזור עדיפות לאומית.

2. כמפורט בדברי ההסבר להצעת החלטה, לאור החשיבות הלאומית שרואה הממשלה בקידום הפיתוח הכלכלי-חברתי של המגזר הדרוזי והצ'רקסי, אושרו לאורך השנים מספר תכניות לפיתוח ולהעצמת היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים, ולאחרונה התכנית נושא החלטות ממשלה מס' 716 ו-717 מיום 28.11.2021 (להלן - "החלטה 716" ו"החלטה 717", בהתאמה), כפי שתוקנו בהחלטות ממשלה מס' 892 מיום 27.8.2023, מס' 891 מיום 27.08.2023 ומס' 1230 מיום 7.1.2024. החלטות אלה התקבלו בהתאם להוראות חוק עדיפות לאומית.

הצעת החלטה זו נשענת על השיקולים והנימוקים שביסוד החלטה 716, שנבחנו בהתאם לחוק עדיפות לאומית, כאשר השיקול המרכזי ביסודה הוא הצורך בצמצום פערים בין האזור או היישוב לבין אזורים או יישובים אחרים או בין קבוצות אוכלוסיה תושבות האזור או היישוב לבין קבוצות אוכלוסיה אחרות, כאמור בסעיף 151(ב)(5) לחוק.

יוער כי בהחלטת ממשלה 716 קבעה הממשלה כי היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים המפורטים בהחלטה יהיו בעלי עדיפות לאומית בשנים 2021 עד 2024 וקבעה להם תכנית פיתוח לשנים 2021 עד 2023. כמו כן, קבעה כי יתרות מאותה החלטה שלא ינוצלו בין השנים 2021 עד 2023 יועברו לשימוש בשנת 2024.

3. סעיף 152 לחוק קובע, בין היתר, כי הממשלה רשאית להחליט על מתן הטבות לאזור עדיפות לאומית בתחומי הפעילות השונים של הממשלה, ובמסגרת זו תחליט בדבר סוג ההטבות שיינתנו לאותו אזור, הדרכים או האמצעים למתן ההטבות, התקופה שבה יינתנו ההטבות ואמות המידה לניתנתן, והכל באופן

היועצת המשפטית

ההולם את נסיבות העניין. כמו כן הסעיף קובע כי התחומים שבהם יינתנו הטבות לאזורי עדיפות לאומית לפי סעיף זה וכן סוגי ההטבות, הדרכים, האמצעים ואמות המידה לנתינתן והתקופות שבהן יינתנו, יכול שיהיו שונים לגבי אזורי עדיפות לאומית שונים.

התוכנית המוצעת כעת נועדה לתת מענה ליישובים הדרוזים והצירקסיים בגליל ובכרמל לשנת 2024, תוך התמקדות בהמשך חיזוק האיתנות והחוסן של רשויות התכנית ותושבי יישובי התכנית, המשך פיתוח ההון האנושי באמצעות חינוך והשכלה, המשך פיתוח שירותים ציבוריים וחברתיים, המשך קידום פתרונות דיור והסרת חסמי תכנון ופיתוח פיזי. העקרונות המנחים של התוכנית והכלים לביצועה נקבעו בהלימה לשיקולים ולנימוקים שבבסיסה.

4. בנוסף, נכללים בהצעת ההחלטה כלי סיוע והטבות הניתנים לחברה הדרוזית והצירקסית שלא על בסיס גאוגרפי: הטבות לבני החברה הדרוזית והצירקסית ללא קשר למקום מגוריהם, בין ביישוב שהוגדר כבעל עדיפות לאומית ובין שלא, בעניין קבלת שירותים מהמועצה הדתית הדרוזית, וכן הטבות הניתנות לפרט בהתבסס על הצורך בפעולות ייעודיות לעידוד הגיוס לצה"ל והשלמתו של השירות הסדיר והשירות הלאומי. כן נכלל בהצעת ההחלטה נושא הקמת יישוב דרוזי חדש, שעליו יפורט במסגרת הקשיים המשפטיים להלן.

לעניין סבסוד פיתוח תשתיות במכרזי קרקע לכוחות הביטחון - סבסוד פיתוח למשרתי כוחות הביטחון מקרב החברה הדרוזית והצירקסית, הערבית והבדואית ניתן לפי החלטות ממשלה שונות כבר משנת 2008, נוכח החשיבות שנודעת לעידוד שירות כאמור בקרב אוכלוסיות אלה, ובשים לב לאובדן ההכנסה הנגרם למשרתים בתקופת שירותם ביחס לאלו שאינם משרתים ונכנסים לשוק העבודה מוקדם יותר. על מנת לצמצם את הפערים האמורים ולתכלית האמורה, מוצע להעניק סבסוד פיתוח תשתיות במכרזי קרקע למשרתי כוחות הביטחון מקרב יישובי התכנית, ביישובים הדרוזיים ברמת הגולן שהוכרו כבעלי עדיפות לאומית בהחלטה 717, וביישובי התכנית המורחבת שהוכרו כבעלי עדיפות לאומית בהחלטת הממשלה מס' 550 מיום 24.10.2021. יוער כי מהרשות לפיתוח ולהתיישבות הבדואים נגב נמסר כי ליישובים שהוכרו כבעלי עדיפות לאומית בהחלטת הממשלה מס' 1279 מיום 14.3.2022 ניתן סבסוד דומה בהחלטת מועצת מקרקעי ישראל מס' 6.5 (תיקון סעיפים (ז)-(ט)) מרס 2024.

5. בהתאם לחוק הפחתת הגירעון והגבלת ההוצאה התקציבית, התשנ"ב-1992 (להלן – "**חוק המסגרות**"), קיימות שתי מגבלות פיסקאליות שנתיות על תקציב המדינה. המגבלה הראשונה קובעת את הגירעון המרבי שאותו ניתן לקבוע בעת אישור תקציב המדינה במונחים של אחוז תוצר. המגבלה השנייה קובעת את שיעור הגידול המרבי הריאלי בהוצאה הממשלתית ביחס להיקף ההוצאה הממשלתית בתקציב השנה הקודמת.

על מנת לאפשר לממשלה לבצע צעדים שיאפשרו לה להתכנס למגבלות הקבועות בחוק המסגרות בטווח הבינוני, נקבע בסעיף 40א(א) לחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985 (להלן – "**חוק יסודות התקציב**"), כי על הממשלה להכין תכנית תקציב תלת-שנתית, על פי הצעת שר האוצר שתונח על שולחן הכנסת יחד עם הצעת חוק התקציב.

תכנית זו היא התכנית המחייבת לעניין המגבלות שחלות על הממשלה בקבלת החלטות חדשות שבביצוען כרוכה חריגה ממגבלת ההוצאה הצפויה או מגבלת הגירעון באחת השנים הכלולות בתכנית התקציב התלת-שנתית, לרבות בהגשת הצעת חוק ממשלתית ובתמיכה בקריאה ראשונה, שנייה ושלישית בהצעה כאמור, וכן בתמיכה בקריאות כאמור בהצעות חוק פרטיות.

היועצת המשפטית

בהתאם לאמור, לצורך מימון תוספת תקציב לצורך מימון תכנית להעצמה ולפיתוח חברתי כלכלי ביישובים הדרוזים והצירקסיים בגליל ובכרמל לשנת 2024, מוצע לבצע הפחתה רוחבית בתקציבי המשרדים בשיעור של 0.27% בשנת הכספים 2024. שיעור ההפחתה כאמור יחול גם על הוצאות לפי החלטות ממשלה קודמות, אך לא יחול על סכומי הוצאה הקבועים לפי חוק. כמו כן, מוצע להטיל על שר האוצר והשרים הרלוונטיים לבצע או לפנות לגורם המוסמך לכך לשם ביצוע הפחתות בשיעור האמור בתקציבי המוסד לביטוח לאומי, שירות התעסוקה, הכנסת ומבקר המדינה.

6. יישום ההחלטה ייעשה בכפוף להוראות כל דין החל על העניין, ובכלל זה בהקשרים הרלוונטיים, דיני התכנון והבניה, דיני המכרזים וחוק יסודות התקציב. יישום התוכנית על ידי משרדי הממשלה השונים השותפים ביישומה ייעשה על פי העניין בלוי משפטי של היועצים המשפטיים של אותם משרדים.

קשיים משפטיים, ככל שישנם, ודרכי פתרון:

יישובי הדרוזים ברמת הגולן עתרו בעבר לבית המשפט העליון, בשבתו כבית משפט גבוה לצדק, בטענה כי יש לכלול אותם בהחלטות ממשלה קודמות שהתייחסו ליתר יישובי הדרוזים (בג"ץ 8767/15 **מועצה מקומית בוקעתא ואח' נ' ממשלת ישראל ואח'**). ההליך הסתיים במשיכת העתירה נוכח שינוי הנסיבות שחל ממועד הגשתה, ובפסק הדין צוין כי לעותרים שמורות מלוא זכויותיהם לפנות לממשלה בעניין קבלת החלטה עדכנית שעניינה תמיכה ביישובים הדרוזיים ברמת הגולן. החלטה 716 וכן הצעת ההחלטה דנן, המהווה המשך לה, לא כוללת את יישובי הדרוזים ברמת הגולן, שכן כמפורט בפרק העדיפות הלאומית להחלטה 716, ליישובי הדרוזים ברמת הגולן מאפיינים שונים והם רואים את עצמם כמגזר נפרד ונבדל משאר אוכלוסיית הדרוזים, ובכלל זה יש להם הנהגה נפרדת משאר אוכלוסיית הדרוזים בישראל. עם זאת, בהחלטה 717, שאישרה הממשלה במקביל לאישור החלטה 716, יוחדה ליישובי הדרוזים ברמת הגולן החלטה נפרדת. גם כעת, וכמפורט בדברי ההסבר, הצעת החלטה דומה, בהמשך להחלטה 717, מובאת לאישור הממשלה במקביל להצעה זו.

בנוסף, בפני בית המשפט הגבוה לצדק תלויה ועומדת עתירה בעניין הקמת יישוב דרוזי חדש - בג"ץ 5193/23 **סאמר עלי ואח' נ' ראש הממשלה ואח'**. במסגרת העתירה מבקשים העותרים מבית המשפט להוציא **צו על תנאי** המורה למשיבים לבוא וליתן טעם מדוע לא יוקם יישוב דרוזי, כאמור בהחלטת ממשלה מס' 4082 מיום 30.07.1998; בהחלטת הממשלה מס' 5233 מיום 18.11.2012; בהחלטת הממשלה מס' 2332 מיום 14.12.2014; בהחלטת הממשלה מס' 959 מיום 10.01.2016 ובהחלטה 716. בהתאם לעמדת המדינה בתגובה המקדמית שהוגשה ביום 16.05.2024, דין העתירה, ככל שהטענה בה היא לכך שניתנו החלטות או הבטחות מחייבות להקמת יישוב דרוזי חדש ושאלה לא קוימו, להידחות. שלב היוזמה הראשונית לבדיקת ההיתכנות להקמת יישוב חדש טרם הסתיים, ומשכך גם טרם התגבשה מלוא התשתית המקצועית לצורך קבלת החלטה קונקרטית בדבר הקמת יישוב חדש, כנדרש בהנחיית היועצת המשפטית לממשלה. מכל מקום, וכפי שפורט בדברי ההסבר להצעת ההחלטה, נערכו בדיקות נוספות מטעם גורמי המדינה בדבר האפשרות להקמת היישוב הדרוזי החדש, תוך בחינת חלופות נוספות למיקומו של היישוב החדש. כעת מוצע לחזור ולבחון מיקומים חדשים ליישוב שיתאים לצרכי בני העדה. לאור זאת ולמעלה מן הנדרש, הוצע כי תינתן למדינה אפשרות להגיש הודעת עדכון בנוגע להתקדמות לגבי קבלת החלטת ממשלה בעניין, וזאת תוך שישה חודשים מהיום. בהתאם להחלטת בית המשפט מיום 04.06.2024, העתירה תקבע לדיון בפני הרכב. טרם נקבע מועד לדיון בעתירה.

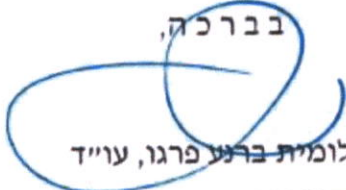
היועצת המשפטית

עמדת היועצים המשפטיים של משרדים אחרים שהצעת ההחלטה נוגעת להם :

הצעת ההחלטה הופצה ליועצים המשפטיים של המשרדים הרלוונטיים והערות שהתקבלו בהיבטים המשפטיים הוטמעו בנוסח.

עמדת היועץ המשפטי של המשרד שהשר העומד בראשו מגיש את הצעת ההחלטה :

בשים לב לכל האמור לעיל, אין מניעה משפטית לאישור הצעת ההחלטה.

בברכה,

שלומית ברנע פרגו, עו"ד
היועצת המשפטית